
Pohled dovnitř tance

K životnímu jubileu Evy Kröschlové

Dorota Gremlicová

13. prosince oslaví Eva Kröschlová, dlouholetá pedagožka DAMU, devadesáté narozeniny. Při této příležitosti s ní vznikla řada rozhovorů, byla napsána řada medailonů, reflektujících její uměleckou, taneční a choreografickou, i pedagogickou dráhu. Já si dovoluji poukázat především na jinou část jejího odborného působení – příspěvek k teoretickému zkoumání tance.

Jako tanečnice začínala ve skupině své matky, Jarmily Kröschlové, významné představitelky českého výrazového tance, taneční moderny. Záhy začala působit i jako choreografka, např. společně s Hanou Jirků v Divadle hudby nebo v Souboru Julia Fučíka. Zajímala se o lidový tanec a historické tance, jak prakticky, tak teoreticky. Založila soubor historického tance Chorea historica. Od roku 1952 vyučovala téměř šedesát let jevištní pohyb ve vlastním osobitém pojetí a další disciplíny studenty na DAMU, spolupracovala na jejich inscenacích. Sama si cení hlavně choreografických počinů, zejména tanečního zpracování Schubertovy skladby *Smrt a dívka*. Vedle všech těchto uměleckých a pedagogických aktivit tvořila podstatnou část její činnosti i vědecká reflexe tance, speciálně analýza tance. V této oblasti jí patří zvláštní místo nejen v kontextu české taneční vědy, ale i mezinárodně.

Počátky jejího zájmu o teoretickou reflexi tance můžeme vidět snad již v úkolu, který dostala jako mladá od své matky: vypsát poznámky z knihy Alberta Czerwinského *Die Tänze des sechzehnten Jahrhunderts* (Danzig 1878), což byly vlastně do němčiny přeložené části z *Orchésographie* Thoinota Arbeaua z roku 1588. Po válce měla příležitost naučit se Labanovu kinetografii, metodu grafického zápisu tance, důležitý nástroj teoretického zkoumání tance, od její znalkyně Marie Szentpálové. Hlavní impulz pro rozvíjení teoretické reflexe tance přišel ve spojitosti s lidovým tancem. Vedle návštěv festivalů, výprav do terénu za sběrem tanců se Eva Kröschlová zabývala také otázkami klasifikace tanečních forem a jejich komponentů. Spolupracovníky našla ve skupině badatelů, v níž podstatnou část tvořili lidé ze zemí socialistického bloku. Na konferenci IFCM (International Folk Music Council; dnes ICTM, International Council for Traditional Music), konané v Gottwaldově (Zlíně) v roce 1962 vznikla kolem německého etnochoreologa Felixe Hoerburgera Dance Commission (základ dnešní Study Group on Ethnochoreology při ICTM), při které se následně ustavila Folk Dance Terminology Subgroup (oficiálně od 1964, později různě přejmenovávaná). Vedle Very Proca-Ciorteaové a Ancy Giurchescuové

z Rumunska, Györgyho Martina a Ernő Pesovára z Maďarska byly mezi zakladateli této skupiny také Hannah Laudová a Eva Kröschlová z Československa. Postupně se ke skupině přidávali další členové, především zakladatel Tanečního archivu v Lipsku, Kurt Petermann.

Zabývali se otázkami taneční terminologie a otázkami strukturální analýzy, které již před vznikem skupiny řešili zejména maďarští badatelé. Vznikly první publikace. V 70. letech se ke skupině připojili také američtí badatelé a Adrienne Kaepplerová přinesla svůj model strukturální analýzy tance vycházející z lingvistických paralel. V dalších letech se tak vyvíjely dvě, odlišné, ale koordinované linie strukturální analýzy tance. Evropské křídlo vydalo v roce 1983 zásadní publikaci editorů Kurta Petermanna a Grażyny Dąbrowské *Grundlagen der Struktur- und Formanalyse des*

Volkstanzes, na které se Eva Kröschlová významně podílela. V následujících letech a desetiletích se studium této problematiky dále rozvíjelo, jak jeho teoretická rovina, tak její aplikace na konkrétní taneční materiál. Eva Kröschlová publikovala např. analýzu jednoho z tanců popsaných v *Orchésographie* T. Arbeaua, mečového tance Les Bouffons v časopise *Studia choreologica*, vydávaném dalším z raných členů studijní skupiny Roderykem Langem. Ona společně s Ancou Giurchescuovou pak dala „evropskému“ modelu strukturální analýzy tanečních forem ucelenou podobu a publikovaly ji v souborné práci *Dance Structures. Perspectives on the Analysis of Human*

Movement (editorky Adrienne L. Kaepplerová a Elsie Ivancich Duninová, Budapešť 2007) pod názvem *Theory and Method of Dance Form Analysis*. V publikaci je zahrnut také teoretický text Adrienne Kaepplerové týkající se jejího modelu strukturální analýzy, teoretické texty pojednávající o dalších analytických přístupech a případové studie. Knihu doplňuje DVD s demonstracemi analýz konkrétních tanců – Eva Kröschlová na něm předvádí svůj model na českém tanci *roveňáčka*.

Analytická metoda, kterou vytvořily Eva Kröschlová a Anca Giurchescuová, představuje ucelený systém s jasně formulovanými teoretickými východisky ověřenými na různorodém tanečním materiálu. Vychází v zásadě z hudebněteoretických paralel a ve struktuře tance klasifikuje motivy jako základní jednotky (vnitřně ještě dále dělitelné na motivické buňky a elementy)

a následné vyšší strukturální jednotky (fráze, strofy, oddíly apod.), pojmenovává existující formální modely, variační proměny jednotek a další procesy, identifikovatelné v tanečních formách.

Model je funkční zejména při analýze forem lidových, historických nebo společenských tanců, poskytuje nástroj pro pochopení konstrukčních modelů, které se v těchto typech tanců uplatňují.

Model analýzy tanečních forem, který Eva Kröschlová pomáhala vytvořit, u nás čeká na větší, zásadnější uplatnění. Zatím jej využíváme jen ve výuce analýzy tance pro studenty oborů Taneční věda a Choreografie a příležitostně pro ověření určitých badatelských hypotéz. Znamená ovšem zásadní „český“ přínos metodologické výbavě taneční vědy a pozoruhodné vyústění odborných aktivit Evy Kröschlové na poli tance.